

L E M E Z

KÉT LEMEZRŐL

Két lemezről szólunk, de ennek kapcsán elsősorban jelenségről, lehetőségekről kellene beszélnünk. Az *Új Symposion* szerkesztősége — érdekes kezdeményezésként — az egyes számokkal együtt hanglemezek megjelenítését is tervbe vette, ennek eredményeként hallhatjuk lemezről a Kuplét, Domonkos István tolmácsolásában és gitárkíséretével, míg a második lemezről a Tisza menti népdalokat, a csókai Móra Ferenc művelődési egyesület ifjúsági citerazenekarának előadásában.

Mindkét lemeznek mindenekelőtt kiegészítő funkciója van. Megjelentetésük tagadhatatlanul művelődési életünk eseménye, ugyanakkor próbálkozás is a fehér foltok eltüntetésére. Így is mondhatnánk: művelődési pótlék. Az első esetben ez egy vers teljesebb, átfogóbb megértését, megközelítését, értelmezését jelenti. Más „akusztikája” van ugyanis a versnek kötetben, folyóiratban, és ismét más a hatása a zenei megjelenítésnek. Ennek a formának egyébként vannak hagyományai (gondoljunk csak a Schubert által megzenésített dalokra, vagy Reinitzre), de igazán maradandó értéke nem éppen sok, hiszen a zeneileg jól kezelhető szöveg és a szakavatott, ügyes, ráérő komponista szerencsés találkozása nélkül ritkán adódik sikeres végeredmény. Arra viszont manapság valóban alig lehet példát találni, hogy a költő maga vállalkozzék a kettős szerzősége s még az előadására is. Domonkos mintha az egykori lantosokkal lépne szövetségre... Ez a produkció mindenesetre sikeres, s bátorításként szolgálhat a vers másfajta népszerűsítése érdekében. Izgalmas kihívás lehet ez színészeknek, előadóművészeknek, zeneszerzőknek egyaránt. Hogy a költőről ne is beszéljünk.

A Tiszáról fúj a szél című lemez, amely Bodor Anikó, dr. Burány Béla és Kónya Sándor gyűjtéséből mutat be néhányat, szintén kiegészítő szerepkörű. Ugyanakkor — természetesen áttételesen — egy munka dicsérete. Zentán ugyanis huzamosabb ideje néhányan lelkesen és folyamatosan gyűjtik a népi hagyományokat, a népdalokat (itt említjük meg például a pásztordalokat, rabénekeket és balladákat tartalmazó, a *Hallották-e hírét?* elnevezést viselő kiadványt, amely a Forum gondozásában jelent meg 1977-ben). A cél: egy vidék népdalanyagának feltárása, egyben megőrzése, mert az egyébként gazdag népdalkincs, amely különben is dinamikusan módosul, az életmódváltozás folytán egyre inkább fogyóban van; ha ma nem jegyezzük fel, holnap, már véglegesen elveszíthetjük. Kodály erről egy helyen így ír: „A nép életéből lassan, de kérlelhetetlenül irtja a hagyományt maga az élet. Ezzel szembezálni, egy természetes folyamat elé gátat vetni: hiábavaló törekvés volna. Most a művelt réte-

gen a sor, hogy felkarolja, megőrizze, hogy élete cselekvő része legyen.”

Mindezek jegyében folyik a zentai gyűjtőmunka, egyben mintegy választ adva arra a kérdésre is, hogy a zene milyen szerepet játszhat egy közösség életében, a hagyományok megőrzése milyen módon hathat zenei ízlésünk alakulására. S nyilván az sem véletlen, hogy a kiválasztott dalok megszólaltatására a csókaiak kérték fel, azt a művelődési egyesületet, amely (nemcsak zenei csoportjaival) tartományi, köztársasági, sőt országos szinten is jelentős eredményeket mutatott fel, egyben rangot adva az amatőr művelődési tevékenységnek is. Ifjúsági citerazenekaruk most is szolidan helytállt (kár, hogy a hangfelvétel minősége nem egyenletes, a szövegrész egyes helyeken nehezen kivehető).

Végül kanyarodjunk vissza ismét Kodályhoz, aki *A magyar népzene* című munkájában az egykori gyűjtőkre olyképpen nehezelt, hogy azok csak a középosztályba feljutott dalokról vettek tudomást, nem fordultak eléggé a néphez, nem tették meg azt az elhatározó tíz lépést, a falusi udvarháztól a parasztkunyhóig. Nem bocsátkozva most szakmai kérdésekbe, inkább szimbólumként, a lényegi összefüggésekre utalva kockáztatjuk meg a megállapítást: a hagyományok megőrzése és az ízlésnevelés terén, a közművelődési szint emelése érdekében ezzel a lemezzel (és a sorozattal általában) szintén megtettünk néhány lépést. Ami lehet, hogy nem sok. De talán nem is kevés.

SINKOVITS Péter

FÜGGELÉK

GYARMAT A HÍD ALATT

A jugoszláviai magyar irodalom gyanmatii jellegére nagyon korán felhívták a figyelmet. Azóta szórványosan vissza-visszatérő motívum ez irodalomtörténetünkben, -elméletünkben, -kritikánkban, -publicisztikánkban. Igaz, ami igaz: nem a legszerencsésebb meghatározás, az ilyen képzetársítás borzongató, kellemetlen asszociációkat keltő, rossz gondolatokra és rosszaló magatartásra, berzenkedő válaszreakcióra ingerlő. Ezzel többé-kevésbé mindannyian tisztában vagyunk. A mindannyian fogalnia alatt pedig nemcsak a nemzetiségi irodalmunkhoz tartozó egyre népesebb nyáj értendő, hanem az immár legalább kettőzötten megszemélyesíthető anyairodalmat képviselő tábora is: a jugoszláviai és a magyarországi irodalmi jelent megtestesítők egyaránt úgy vélik, érzik, hiszik, tudják, hogy kerülendő és gusztustalan is a „gyarmatirodalom” kérdésének fessegetése itt és most, vagyis egymás között. Mi persze készségesen mu-